

EMINESCU: un «caz literar» transformat într-un «caz politic»!

E adevărat că lumea noastră de azi e cam ciudată. În consecință, nu-i de mirare că una dintre caracteristicile ei este transferul înapoi, adică în istorie, a obsesiilor care o bântuie. Din păcate, M. Eminescu riscă să devină victima acestui fenomen. Impresia s-a confirmat citind în paginile revistei „Ateneu” (nr. 1 / ianuarie 2008, p. 15) articolul „Cazul Eminescu, un adevăr cenzurat încă” semnat de Romulus Dan Busnea. Nu aş mai fi reacţionat acum, pentru că mi-am spus / scris părerea în mass-media la momentul potrivit. Dar autorul articolului cu pricina mă obligă să o fac, într-un fel, deoarece se grăbeşte să acuze în bloc toată presa, în necunoştinţă de cauză: „Am sperat că solicitarea de acum un an a unor colegi din presa scrisă, adresată întregii bresle jurnaliste româneşti pentru consfinţirea adevărului (! – n.m.) despre viaţa şi moartea lui Eminescu, să se facă auzită şi să producă efectele scontate, în special în rândul celor care au obligaţia profesională şi datoria morală de a prezenta istoria nefalsificată despre «Românul Absolut», aşa cum l-a numit pe Eminescu, gânditorul Petre Ţuţea. Demersul a prins ca nuca-n perete, sau mai bine zis a rămas ca-n tren.” Iată că nu a fost chiar aşa (v. mai jos), doar că răspunsul la respectiva *solicitare* (provocare?) a apărut într-un ziar judeţean şi se adresa eventualilor cititori ai cotidianului „Atac” (numit „Z” în continuare, dar acum pot să-l scriu în clar pentru că a dispărut iar din peisaj) spre a-i avertiza / proteja. Oricum, nu era menit să îngroaşe portofoliul unei publicaţii muribunde şi nici să dea apă la moară aberaţiilor tipărite acolo. (E.N.)

„Teoria conspiraţiei” aplicată lui Eminescu!

Cum era normal, am avut curiozitatea să văd în ce fel se reflectă în presa noastră cotidiană („centrală”, în primul rând) aniversarea a 157 de ani de la naşterea lui M. Eminescu. Şi am constatat că un ziar a reproduş vreo trei dintre poeziile licenţioase (cunoscute deja din volumul XV al „ediţiei Perpessicius”, îngrijit de P. Creţia şi D. Vatamaniuc), un altul şi-a asumat controversa editării manuscriselor (revenind a doua zi pe tema corespondenţei cu Veronica Micle), un altul se referea la o expoziţie de caricaturi dedicate poetului etc. Aşadar, în virtutea modei / convingerii că numai scandalul vinde marfa, peste tot ne-au fost propuse articole care se vroiau „incitante”, unde „noutatea” o reprezenta pur şi simplu reluarea unor subiecte vechi fredonate acum pe partituri la ordinea zilei. Desigur, manevra unor băieţi „naivi”, care-şi închipuie că au de-a face cu cititori de aceeaşi factură. Dar cea mai „boacăna” dintre toate alegaţiile referitoare la Eminescu mi s-a părut aceea emisă de o publicaţie care şi-a întrerupt apariţia de o bucată de vreme şi care încerca să reintre pe piaţă exact în ziua de 15 ianuarie a.c. manipulând biografia poetului în conformitate cu „teoria conspiraţiei” (obsedantă pentru unii, de la revoluţie încoace) şi conchizând, cu litere de-o şchioapă imprimate deasupra cunoscutei fotografii de la Praga (1869): „ASASINAT”! Nu voi cădea în capcana de a reproduce numele ziarului respectiv (făcându-i astfel publicitatea pe care şi-o doreşte), de aceea îl voi desemna în continuare cu „Z”; de asemenea, nu voi cita nici numele gazetarului care girează toată „afacerea” din poziţia de redactor-şef adjunct (şi care, după ce s-a exersat recent într-o dispută cu CNSAS-ul, patinează acum brusc în „câmpul” culturii), menţionându-l în continuare cu „X.Y.” (era vorba despre Victor Roncea – n.m. din 2008).

Din capul locului se impun câteva observaţii: 1. există un paralelism flagrant între perspectiva pe care a impus-o asupra biografiei / destinului lui Eminescu critica stângistă, care a culminat cu aberaţiile proletcultiste despre „regimul burghezo-moşieresc” care l-ar fi distrus pe poet fără să-l priceapă („Când l-au ajutat junimiştii pe Eminescu? Când l-au înţeles? Numai când marele *neînţeles* a fost alienat şi când câţiva dintre ei au cotizat pe o listă ajunsă până în zilele noastre pentru *coroana amicilor* la sicriul lui de brad...”, ap. Augustin Z.N. Pop,

„Tânărul scriitor”, ian. 1957; dintre „amici”, T. Maiorescu - scos din bibliotecă! - fiind considerat în anii aceia „exponentul” criticii burgheze) şi ceea ce susţine publicaţia „Z” astăzi: „Eminescu a fost o victimă a regimului politic din cauza implicării sale în presă şi politică...” (tipărind şi o poză de tinerete a liderului junimist, dedesubt cu explicaţia: „Titu Maiorescu, *groparul* lui Eminescu”!); 2. există, de asemenea, o continuitate evidentă între modul în care a fost „recuperat” şi manipulat patriotismul poetului şi gazetarului în perioada naţional-comunismului ceauşist şi punctul de vedere exprimat în redacţionalul din „Z” („Politia, sub comanda Puterii de stat, îl transformă astfel pe Eminescu într-unul dintre primii deţinuţi politici ai statului modern român. Oricum, este primul ziarist cărui i se pune căluş în gură în această manieră dură.”); 3. în demersul lor, cei de la „Z” îşi asociază un istoric literar (deocamdată unul!) care a servit / colaborat şi în epoca lui Ceauşescu la exploatarea în formă naţionalistă a patriotismului eminescian, chiar în paginile revistei „Luceafărul” de atunci (care făcea tandem cu „Săptămâna”, sub comanda Securităţii, în denigrarea emigraţiei intelectuale şi a scriitorilor rezistenţi / disidenţi din ţară), ceea ce ridică un serios semn de întrebare peste scrupulele lui „X.Y.” care nu demult a declanşat acţiunea „voci curate” în presă!; 4. aşa cum e pus în pagină, demersul publicaţiei „Z” pare mai degrabă o încercare de a lovi în anumite zone ale intelectualităţii române, decât de a limpezi cu adevărat destinul lui Eminescu („*Tinta* Eminescu încă preocupă diferite cancelarii şi *grupuri de prestigiu* - în fapt extensii ale unor grupuri de putere care îşi perpetuează misiunea de destructurare a valorilor simbolice ale României.”).

Concret, toată pagina 3 a publicaţiei „Z”, sub titlul „Adevărul despre Eminescu”, conţine o construcţie fantasmagorică având la bază ideea unui mare „complot” politic împotriva redactorului principal de la „Timpul”, la care ar fi colaborat T. Maiorescu şi alţi junimişti, conservatori, liberalii, serviciile secrete austro-ungare, Casa Regală, poliţia română, scriitorii şi prietenii ai poetului. De unde rezultă că tot ceea ce ne-au oferit de-a lungul timpului martorii şi biograful poetului (de la G. Călinescu la D. Murăraşu) ar fi o măsurală menită să murdărească imaginea / mitul lui Eminescu. Ba, mai mult, se strecoară acuzaţia că T. Maiorescu ar fi distrus o parte din manuscrisele eminesciene, înainte de a le depune la Academie, că poetul ar fi participat la „fondarea unei organizaţii cu caracter conspirativ” („Societatea Carpaţilor”), că sifilisul şi nebunia lui Eminescu ar fi fost pure invenţii ş.a.m.d. Totul într-un limbaj actualizat, din care nu lipsesc sintagme precum „tintă operativă”, „acţiune conspirativă”, „notă informativă”, „directivă”, „măsură activă” etc. E momentul să precizez (pentru că sursa nu e citată) că, de fapt, această pagină este un rezumat / plagiat ordinar al unei cărţi ciudate care a fost publicată de Călin L. Cernăianu în anul 2000 (la Ed. Semnele Timpului) sub titlul „Recurs la Eminescu. Suprimarea gazetarului”. Iată câteva dintre titlurile unor subcapitole din acest volum: „Eminescu - o problemă de stat”, „Maiorescu aranjează internarea”, „Poliţia a venit să aresteze, nu să verifice”, „Diversiunea Ciurcu”, „Eminescu - primul deţinut politic din România”, „Maiorescu dictează condamnarea definitivă”, „Ereditatea ca pretext”, „Sifilis... *probabil*”, „După arestare, lui Eminescu i-a fost spartă locuinţa”, „Lacrimi în bătaie de joc”, „Manipulare? Poate. Mediatizare pe alese,

sigur!”, „Defăimarea - forma degenerată a dreptului la opinie”... Nu m-aş mira, totuşi, ca autorul cărţii în cauză, în loc să-şi revendice paternitatea „ipotezelor”, să devină unul dintre colaboratorii publicaţiei „Z”!

Nu dispun de suficient spaţiu şi timp pentru a demonta de-a firea-n păr aiurele înşirate în pagina cu pricina, dar mă voi opri la una singură, probabil considerată „forte” de redactorii ziarului, pentru că se referă la dramatica zi de 28 iunie 1883, când boala lui Eminescu s-a manifestat prima dată în formă violentă. Iată ce se scrie în „Z”: „În 28 iunie 1883 se strânge laţul (*conspiraţiei*, evident - n.m.). Este luat pe sus de poliţie şi băgat cu forţa la ospiciu. Sunt încălcate desigur normele legale şi i se înscenează unul dintre cele mai murdare procese de defăimare şi lichidare civilă, la care au participat inclusiv *aproiaţi* interesaţi prin diferite mijloace. Ziua de 28 iunie 1883 este o zi foarte importantă pentru istoria politică a României nu doar datorită arestării lui Eminescu. Exact în această zi, Austro-Ungaria a rupt relaţiile diplomatice cu statul român timp de 48 de ore, iar von Bismark i-a trimis o telegramă lui Carol I, prin care Germania ameninţa cu războiul /... / Odată cu arestarea şi internarea la balamuc a lui Eminescu au fost organizate razii şi percheziţii ale sediului *Societăţii Carpaţilor*, au fost devastate sediile unor societăţi naţionale, au fost expulzate persoane aflate pe lista neagră a Vienei şi au fost intentate procese ardelenilor. Exact în această zi trebuia de fapt să se semneze Tratatul secret de alianţă dintre România şi Tripla Alianţă, formată din Austro-Ungaria, Germania şi Italia...”. Dincolo de asemenea supoziţii şi asociaţii, să vedem cum a decurs acea zi pentru Eminescu, conform relatării lui Al. Ciurcu (v. art. „Eminescu. Din amintirile mele”, în „Adevărul”, 17 oct. 1911): „Eminescu intrase în cofetăria Capşa la 28 iunie şi, postându-se în faţa biroului unde era instalată d-na Capşa, începu o tiradă politico-socială-naţională, ce puse pe gânduri pe Ventura (Grigore - n.m.), care se afla de faţă. Pe d-na Capşa o interesau foarte puţin teoriile pe care i le debita Eminescu pe un ton violent, cu o voce de tenor şi cu o aprindere care mergea tot mai crescendo. Dar n-avea încotro, era nevoită să asculte pe orator şi... să aprobe. La un moment dat, Eminescu începu să zbiere tare de tot şi îşi încheie tirada, scoţând din buzunar un revolver şi spunând: - Şi la toate astea nu e decât un leac: să împuşc pe rege. Gluma se îngroşa. Cu atât mai vărtos, că Eminescu continua să peroreze gesticulând cu mâna în care ţinea revolverul pe dinaintea d-nei Capşa, care îngălbenise, dar nu îndrăznea să se mişte de la birou de frică să nu irite mai mult pe orator... Ventura, văzând pericolul, dar mai ales spaima d-nei Capşa, se pune în faţa lui Eminescu şi aprobând toate nebuniile pe care le debita, gesticula şi el cu amândouă mâinile, învârtind braţele ca şi când ar înota şi formând astfel o pavază pentru d-na Capşa. Dar gândul lui Ventura era să pună mâna pe revolver, lucru ce nu reuşi însă să facă, căci Eminescu învârtia revolverul cu multă energie şi iuteală. Atunci Ventura a recurs la o stratagemă. - Zici că vrei să împuşti pe rege, îi zise lui Eminescu. Dar ştii unde e regele? - Stiu, răspunse Eminescu, e la Palat. - E la Cotroceni, băiete, şi ca să mergi acolo trebuie să iei o birjă. Ştii ce? Aşa m-ai înşufleţit şi m-ai convins prin cuvântarea ta, încât mă unesc cu tine ca să merg să împuşcăm pe vodă. Hai cu mine! Eminescu primi propunerea şi ambii ieşiră în stradă, ceea ce făcu pe d-na Capşa să scoată un oftat de uşurare şi să părăsească

cât mai repede biroul. Odată în stradă, Ventura chemă un birjar şi suindu-se cu Eminescu în trăsură porniră spre Cotroceni /... / Ajungând la Cotroceni, Ventura se prefăce că ia informaţii şi îi spune lui Eminescu că regele a plecat de acolo de un sfert de oră. La înapoiere, venind pe Splaiul Dâmboviţei şi trecând pe dinaintea băilor Mitrasevski, îi veni lui Ventura ideea că o baie i-ar face bine lui Eminescu şi-l duse acolo, cerând o baie de putină. După ce-l instală în baie, Ventura se duse să înştiinţeze pe prefectul Poliţiei. Se ştie că Eminescu a stat mai multe ore în baie şi că a dat drumul la atâta apă fierbinte, încât s-a opărit şi când au venit să-l scoată a ieşit din putină roşu ca un rac fiert...”

Concret şi corect - sau incorect, cum susţine „Z” -, consemnarea evenimentului în procesul-verbal al poliţiei a fost următoarea: „Douăzeci şi opt iunie 1883 orele 7 seara. Noi C.N. Nicolescu Comisarul secţiunii 18 din Capitală fiind informat de d. d. Ocăşianu şi V. Siderescu că amicul lor d-l Mihail Eminescu, redactorul ziarului Timpul, ar fi fost atins d-alenaţiune mintală, că s-a dus la stabilimentul de băi din strada Poliţiei, n. 4, de acum opt ore şi că, înclinându-se în baie pe dinăuntru, refuză a deschide. Constatăm că la moment am mers la localitate în strada Poliţiei, n. 4, la stabilimentul de băi al casei Mitrasevski, unde am fost informat de oameni de serviciu că un domn se află închis în camera n. 7 şi că a cerut zece ouă crude. În urmă ar fi rugat pe amicul său V. Siderescu să-i aducă o pereche de pantaloni negri, negri de tot - ceea ce se realizează acum. Cu această ocaziune, introducându-ne cu mai toţi amicii săi prezenţi aci, am găsit pe nenorocitul M. Eminescu dezbrăcat, silindu-se a deschide uşa, şi avea aerul d-a fi speriat de vederea noastră în număr de 4-5 persoane, între care şi Const. Simţion. Am zis numitului Eminescu că n-are să suferă nici un dezagrement, că trebuie să se calmeze, şi drept răspuns se repede la amicii săi şi la servitorii băiei, îmbrâncindu-i spre uşe, apoi aruncându-se în baia plină cu apă, stropia p-oricine s-apropia să-l scoată afară. Am fost silit să-l îmbrăcăm în cămisolul de forţă, şi astfel l-am condus Institutului Caritatea cu concursul d-lor G. Ocăşianu şi Const. Simţion. Luând însă cheia uşei de la baie. La Caritatea l-am conflat d-lui dr. Şutu, rugându-l a-i da îngrijiri excepţionale. Apoi revenind în stabilimentul de la băi împreună cu amicii săi, am constatat că toate hainele, chiar şi ciorapi, erau aruncate în apa din baie, şi de tot ce s-a găsit acolo am făcut anexatul inventar, care la semnele acestea «X» începând de la n. 9 până la 32, indică obiectele găsite în baie. Acolo găsim o cheie, arătată la n. 10, şi după opiniunea amicilor săi, putând a fi a casei d-lui Eminescu, situată în str. Piaţa Amzei n. 6. Vom lua dar cuvenitele dispoziţiuni. Numitul Eminescu are familia la Botoşani. Vom dispune să fie încunostinţată. De cele ce preced am dresat acest proces-verbal semnat de toti asistentii. Comisar C. N. Nicolescu / Const. Simţion / V. Siderescu / G. Ocăşianu, România liberă”.

Oare bătrânul Gh. Eminovici, sosit în grabă la Bucureşti, unde a decis să-l lase lui Maiorescu „toată îngrijirea materială şi morală” a poetului, să fi participat şi el la odiosul „complot” împotriva fiului său?! În documentele medicale ce însoţesc evoluţia bolii lui Eminescu, în anii următori, se vorbeşte adesea despre „manie”, „devieri maniacale” etc., inclusiv despre „mania persecuţiei”. Cele mai recente cercetări din domeniul psihiatriei ne avertizează că bolile psihice pot fi şi ele, uneori, contagioase (se transmit prin „simpatie”!). Dar asta în contact direct şi frecvent cu pacientul (v. cazurile unor medici). Însă nicăieri nu se spune că respectiva contagiune s-ar putea produce după un secol şi mai bine de la dispariţia bolnavului... În încheiere, mai fac o precizare: textul de mai sus constituie o simplă reacţie la bazaconiiile emise în legătură cu presupusa „asasinare” a lui Eminescu şi nicidecum un răspuns la „ancheta jurnalistică” iniţiată de ziarul „Z”. („Realitatea”, Piatra-Neamţ, luni 22 ianuarie 2007)

Emil NICOLAE